

**UCHWAŁA NR XXVIII/193/2020
RADY GMINY LEŁÓW**

z dnia 30 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Lełów na lata 2021 - 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 26 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.) Rada Gminy Lełów uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Lełów na lata 2021 – 2027, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lełów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady Gminy
Lełów

Władysław Jaworski

Załącznik do uchwały Nr XXVIII/193/2020

Rady Gminy Lelów

z dnia 30 grudnia 2020 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE LEŁÓW**

NA LATA 2021 - 2027

GMINA LEŁÓW

Lelów, 2020 rok

I. Wstęp

W celu efektywnego przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Lelów na lata 2021 – 2027, zwanego dalej Programem. Program ten zawiera formalne podstawy prawne działania, jego cel i zasady, wymienia adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Program przedstawia charakterystykę zjawiska przemocy w rodzinie, przewidywana pomoc dla osób dotkniętych przemocą oraz założenia procedury „Niebieskie Karty”.

Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców gminy Lelów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II. Podstawa prawna Programu

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (t.j. Dz. U 2020 r. poz. 218) poprzez zapis w art. 6 ust.2 pkt 1 nałożyła na samorząd gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. W gminie Lelów dotychczas realizowany jest program przeciwdziałania przemocy w rodzinie przyjęty Uchwałą nr VIII/38/2011 Rady Gminy Lelów z dnia 29 marca 2011 r. na lata 2011-2020. Z uwagi na zakończenie Programu w bieżącym roku, z uwagi na dynamikę zmian społecznych oraz potrzebę dbania o rodziny dotknięte przemocą domową należy te działania kontynuować i korygować poprzez wyznaczenie nowych celów.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w gminie Lelów na lata 2021 – 2027 został więc opracowany na podstawie delegacji ustawowej, o której wspomniano powyżej. W treści Programu znajdują się odwołania do niektórych zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy z dnia 26 października 1982 r. – o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

III. Zasady działania Programu

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, korekty zachowań osób stosujących przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Program oparty jest na następujących zasadach:

- współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów oraz związków wyznaniowych (zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz ich negatywnym skutkom,
- jawności życia publicznego i związanych z tym działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności człowieka,
- szczególnej ochrony praw dzieci, a zwłaszcza zachowania ich praw do życia i rozwoju, do posiadania rodziny, do wychowywania przez rodziców naturalnych, do swobodnego wyrażania poglądów i poszanowania ich przez dorosłych, do wolności od przemocy fizycznej lub psychicznej, wolności od wyzysku, nadużyć seksualnych i okrucieństwa.

IV. Główny cel Programu

Podstawowym celem niniejszego Programu jest stworzenie skutecznego systemu mającego na celu ograniczenie problemów społecznych związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie. Zmniejszenie negatywnych następstw przemocy w życiu społecznym i rodzinnym. Program ma także na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. Skuteczne wdrożenie Programu umożliwi zmianę postaw, przekonań i zachowań mieszkańców gminy Lelów wobec zjawiska przemocy. Nastąpi to poprzez promowanie wartości wychowania bez przemocy oraz edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie konsekwencji wynikających ze stosowania przemocy w rodzinie.

V. Działania do wdrożenia w ramach Programu

Jako forma profilaktyczna stosowana będzie informacja dotycząca zjawiska przemocy w rodzinie, która kierowana będzie do ogółu mieszkańców gminy Lelów, w tym także do osób zajmujących się zawodowo wspieraniem osób potrzebujących. W formie interwencyjnej do osób doświadczających przemocy w rodzinie kierowane będzie ogólnodostępne wsparcie prawne oraz psychologiczne. Natomiast w stosunku do sprawców przemocy podejmowane będą działania zmierzające do korekty ich zachowań. W przypadku istotnego zagrożenia działania te będą zmierzać do odizolowania tych osób od innych członków rodziny. Formy wspierająco –

terapeutyczne oraz edukacyjno – korekcyjne kierowane będą więc do wszystkich osób uwikłanych w przemoc w rodzinie tj. do ofiar, świadków oraz sprawców.

VI. Pojęcie i charakterystyka zjawiska przemocy

Na potrzeby Programu przy definiowaniu przemocy domowej, zwraca się uwagę na najbardziej charakterystyczne jej wyznaczniki z punktu widzenia polityki społecznej. Według definicji zawartej w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6.06.1997 r. – Kodeks karny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów:

- przemoc fizyczna – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień.
- przemoc psychiczna – to umyślne działanie wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych.
- przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, dokonywanie między innymi poprzez: przymuszanie do pożycia seksualnego, wymaganie na ofierze nieakceptowanych pieszczot, praktyk seksualnych, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt.
- przemoc ekonomiczna – działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy, realizowane między innymi w drodze niezaspokajania podstawowych potrzeb materialnych rodziny, uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej, odbieranie pieniędzy, okradanie, wyliczanie wydatków itp.

Wszystkie te formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają. Szczególnie drastyczne skutki przemocy zauważa

się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia.

Z uwagi na powyższe fakty konieczne jest podjęcie działań zmierzających w kierunku zapewnienia profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej zarówno dla ofiar przemocy, jak i sprawców. Niezbędne wydają się także akcje podnoszące edukację społeczną w zakresie wiedzy o zjawisku przemocy oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem. Podstawowe zasady, którymi powinno się kierować w procesie pomocy ofierze przemocy to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność karna osoby stosującej przemoc.

Przemoc w rodzinie często może prowadzić do poważnych obrażeń fizycznych, a nawet śmierci ofiary lub sprawcy w wyniku działań ofiary w afekcie. Dlatego istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia, którego efektem może być wystąpienie groźnych dla zdrowia i życia zachowań przeciwko sobie lub innym ze strony sprawcy, ofiary lub dzieci. Ocena potencjalnego zagrożenia zdrowia lub życia powinna być przeprowadzana każdorazowo, gdy rozpozna się występowanie przemocy w rodzinie. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa.

Najczęściej podejmowane działania pomocy ofiarom to :

- interwencja,
- schronienie,
- informacja,
- edukacja,
- specjalistyczne poradnictwo,
- wsparcie emocjonalne,
- psychoterapia,
- pomoc socjalna dająca oparcie dla dalszych działań.

VII. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Lelów

Program został opracowany w oparciu o materiały własne i dane statystyczne pozyskane od podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Na terenie gminy Lelów przemoc w rodzinie najczęściej występuje w rodzinach najuboższych, jest powiązana z alkoholizmem, niskimi dochodami, niskim wykształceniem, małą świadomością społeczną, zaburzeniami psychicznymi. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

Istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa Policja, która współpracuje w powyższym zakresie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lelowie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówkami oświatowymi, w tym pedagogami szkolnymi oraz kuratorami sądowymi.

W 2011 roku na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Lelów powołany został Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół jest ważnym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Lelów na lata 2011 - 2020 stanowiącego załącznik do Uchwały Nr VIII/38/2011 Rady Gminy Lelów z dnia 29 marca 2011 roku i jest metodą pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy.

Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząc swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują, podejmują współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie Gminy Lelów. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele: GOPS w Lelowie, GKRPA, służby zdrowia, Policji, oświaty, Sądu oraz organizacji pozarządowych. Zespół tworzy grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grup roboczych wchodzi w zależności od potrzeby przedstawiciele Zespołu oraz przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Informację na temat liczby założonych Niebieskich Kart przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Liczba Niebieskich Kart założonych w latach 2016-2019 (opracowanie własne)

Liczba Niebieskich Kart	2016	2017	2018	2019
Liczba NK, w tym założonych przez:	8	16	13	16
- Pomoc społeczna	-	-	1	2
- Policja	7	16	12	14
- Ochrona zdrowia	-	-	-	-
- Oświata	1	-	-	-
- GKRPA	-	-	-	-
Liczba rodzin objętych działaniami Zespołu / Grup Roboczych	14	9	8	14

Po przeprowadzonej analizie Niebieskich Kart można stwierdzić, że osobami pokrzywdzonymi są głównie kobiety. W większości przypadków ofiary zgłaszały przemoc fizyczną, psychiczną. Wobec sprawców przemocy podejmowane są następujące działania:

- kierowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy,
- kierowanie wniosków o podjęcie leczenia odwykowego do GKRPA,
- kierowanie do punktu konsultacyjno – informacyjnego w Lelowie - do udziału w terapii uzależnienia,
- występowanie z zawiadomieniami do Prokuratury o podejrzeniu stosowania przemocy w rodzinie.

VIII. Harmonogram zadań do realizacji

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2027 będzie miał charakter interdyscyplinarny i realizowany będzie przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i ograniczenia przemocy w rodzinie. Wdrażanie Programu rozpocznie się po jego uchwaleniu, a działania wyznaczone do realizacji będą miały charakter ciągły.

Lp	Nazwa i opis zadania	Kierunki działania	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji
1.	Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy	<p>Prowadzenia poradnictwa o formach wsparcia ofiar przemocy oraz jednostkach udzielających pomocy.</p> <p>Rozpowszechnianie informacji o formach wsparcia oraz instytucjach udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinach na stronach internetowych, ulotkach, broszurach.</p> <p>Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy m. in. Poprzez organizowanie zajęć, warsztatów, pogadarek w ramach szkolnego programu profilaktyki.</p> <p>Promowanie wśród dzieci i młodzieży różnorodnych form spędzania czasu wolnego z pominięciem zachowań agresywnych.</p>	<p>- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,</p> <p>- GOPS,</p> <p>- Policja,</p> <p>- Placówki Oświatowe,</p> <p>- Punkt – Konsultacyjno. Informacyjny</p>	2021-2027

3.	Systematyczne podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności grup zawodowych zaangażowanych w problematykę przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.	<p>Uczestnictwo w różnych konferencjach, doradztwie, warsztatach przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.</p> <p>Udział w szkoleniach z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury Niebieska Karta.</p> <p>Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń pomiędzy instytucjami udzielającymi pomocy w trudnych sytuacjach i placówkami wsparcia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - GOPS, - Sąd, - Policja, - GKRPA, - Placówki Oświatowe, - Punkt – Konsultacyjno- Informacyjny 	2021-2027
4.	Zmiana postaw osób stosujących przemoc	<p>Praca socjalna na rzecz osób stosujących przemoc. Rozmowy motywujące do zmiany zachowań.</p> <p>Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą – prowadzenie kampanii informacyjno – edukacyjnych dla rodziców.</p> <p>Kierowanie na zajęcia korekcyjno – edukacyjne dla sprawców przemocy.</p> <p>Kierowanie osób stosujących przemoc na spotkania z psychologiem, terapeutą ds. uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS, - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - Punkt – Konsultacyjno- Informacyjny 	2021-2027
5.	Ochrona ofiar przemocy w rodzinie	<p>Udzielanie profesjonalnej pomocy rodzinie w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego.</p> <p>Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą.</p> <p>Wsparcie i pomoc psychologiczna udzielane w Punkcie konsultacyjno – informacyjnym.</p> <p>Wdrażanie procedury Niebieska Karta.</p> <p>Monitorowanie prowadzonych postępowań.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - GOPS, - Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, - Służba zdrowia, - Sąd, - Policja, - GKRPA, - Placówki Oświatowe, - Punkt Informacyjno – Konsultacyjny. 	2021-2027

		<p>Nawiązanie i utrwalenie współpracy z przedstawicielami poszczególnych służb i instytucji.</p> <p>Poszerzenie oferty placówek wspierających, udzielających wsparcia i schronienia osobom doznającym przemocy.</p>		
--	--	---	--	--

IX. Adresaci Programu

Program przeznaczony jest dla mieszkańców gminy Lelów, a w szczególności:

- rodzin i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy,
- rodzin i osób zagrożonych zjawiskiem przemocy,
- świadków przemocy,
- osób stosujących przemoc,
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.

X. Realizatorzy Programu

Podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) Urząd Gminy Lelów,
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelowie,
- 3) Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 4) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lelowie,
- 5) placówki oświatowe działające na terenie gminy Lelów,
- 6) Policja – Komisariat w Koniecpolu,
- 7) SPZOZ w Lelowie,
- 8) Kuratorzy Sądowi w Sadzie Rejonowym w Myszkowie,
- 9) Prokuratura Rejonowa w Myszkowie,
- 10) Punkt Konsultacyjno – Informacyjny w Lelowie.

XI. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinach.
2. Zwiększenie wiedzy i kompetencji instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie na temat zjawiska przemocy – diagnoza rzeczywistego rozmiaru zjawiska na terenie gminy Lelów.
3. Zwiększenie skuteczności działań i dostępności pomocy.
4. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy.

5. Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w problematykę przeciwdziałania przemocy.

XII. Miejsce i czas realizacji Programu

Program będzie realizowany na terenie gminy Lelów w latach 2021-2027. Działania zaplanowane do realizacji będą wprowadzane w formie ciągłej.

XIII. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2027 są środki finansowe z budżetu gminy Lelów, w tym wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz środki z budżetu państwa i województwa przeznaczone na realizację Programu.

XIV. Monitoring i ewaluacja

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Ewaluacja i monitoring prowadzona będzie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelowie i polegać będzie na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określanych w Tabeli nr 1.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania, czy je wzmocnić, czy też zmodyfikować i odbywać się będzie na bieżąco w oparciu o sprawozdawczość. Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Lelowie ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie przekazywał Radzie Gminy Lelów sprawozdanie z działalności za poprzedni rok. Pozwoli to na dostosowanie form wsparcia do potrzeb i problemów istniejących w gminie Lelów.

W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.

Przy ocenie Programu będą brane pod uwagę następujące wskaźniki:

- 1) liczba osób / rodzin objętych pomocą,
- 2) liczba osób przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) ilość działań prowadzonych w placówkach oświatowych,
- 4) liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,
- 5) liczba uruchomionych procedur „Niebieska Karta”,
- 6) liczba ofiar przemocy w rodzinie,

- 7) liczba osób biorących udział w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- 8) liczba postępowań przygotowawczych wobec sprawców przemocy,
- 9) liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie.